

Polacy o szczepieniach przeciw grypie

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

POLACY O SZCZEPIENIACH

SONDAŻ CBOS | OPINIE W SOCIAL MEDIA IMM

PRZECIWIW GRYPIE

87%
dorostych
nie planuje
szczepić się
przeciwko grypie
w tym sezonie

6% już to zrobiło

7% dopiero
planuje

CO POLACY SĄDZĄ
O SZCZEPIONKACH
PRZECIWIW GRYPIE?

Opinie w mediach społecznościowych

✓ **22%** PRZYCHYLNE

✗ **31%** KRYTYCZNE

○ **47%** NEUTRALNE

MIEJSCĄ DYSKUSJI
O SZCZEPIENIACH:

f FACEBOOK
(najbardziej
krytyczne opinie)

t TWITTER
(najbardziej
pozytywne opinie)

onet. KOMENTARZE
W ONET.PL

FORA DYSKUSYJNE

JAKIE SĄ NAJCZĘSTSZE POWODY NIESZCZEPIENIA?

(Badani, którzy nie zamierzają zaszczepić się przeciwko grypie w tym sezonie)

29% SZCZEPIONKI PRZECIWIW GRYPIE
SĄ NIEZBYT SKUTECZNE

JEST MAŁO
PRAWDOPODOBNE,
ABYM ZACHOROWAŁ(A)
NA GRYPĘ **28%**

20% ZE WZGLĘDU NA MOŻLIWE
POWIKŁANIA PO SZCZEPIONCE

A DLACZEGO SIĘ SZCZEPIMY?

(Badani, którzy zaszczepili się w tym sezonie przeciwko grypie,
oraz ci, którzy zamierzają się zaszczepić jeszcze w tym sezonie)

ZE WZGLĘDU NA MÓJ WIEK

34%

43%

GRYPA TO POWAŻNA CHOROBA,
OBAWIAM SIĘ POWIKŁAŃ

ZE WZGLĘDU
NA STAN ZDROWIA

40%

W ubiegłym sezonie grypowym 2015/2016 odnotowano wyjątkowo dużą liczbę zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę – przekraczającą 3 mln. Wzrosła również liczba hospitalizacji związanych z tą chorobą oraz liczba zgonów na skutek powikłań pogrypowych. Tymczasem od kilku lat odsetek szczepiących się przeciw grypie utrzymuje się na bardzo niskim poziomie. Najwięcej osób skorzystało z tej formy profilaktyki w roku 2005, gdy zaszczepiło się 8,6% ogółu populacji, w kolejnych latach odsetek szczepiących się spadał¹.

Z szacunków Światowej Organizacji Zdrowia wynika, że na grypę zapada każdego roku 5%–10% dorosłych i 20%–30% dzieci na całym świecie, a ciężkie powikłania pogrypowe dotyczą około 3–5 mln przypadków, w wyniku czego umiera od 250 tys. do 500 tys. osób².

Zdaniem specjalistów szczepienia przeciw grypie to najskuteczniejszy sposób zapobiegania tej chorobie i jej groźnym powikłaniom. Jaki stosunek mają Polacy do szczepień przeciw grypie? Ilu z nich zaszczepiło się do tej pory, a ilu jeszcze zamierza zaszczepić się w tym sezonie? Co skłania ich do szczepień, a co zniechęca? Zapytaliśmy o to w listopadowym sondażu³. Kwestie te poruszaliśmy w naszych badaniach trzy lata temu, możemy więc sprawdzić, czy i jak zmieniło się nastawienie do szczepień przeciw grypie od tego czasu. Obecnie, dzięki współpracy z firmą IMM⁴, dodatkowo dowiedzieliśmy się – na podstawie monitoringu internetu i mediów społecznościowych – jaki stosunek do szczepień mają internauci.

KTO SZCZEPI SIĘ PRZECIW GRYPIE?

Jedynie 6% badanych deklaruje, że w tym sezonie jesienno-zimowym zaszczepiło się przeciw grypie, a dalsze 7% twierdzi, że planuje jeszcze to zrobić. Trudno jednak ocenić, czy te zamierzenia zostaną zrealizowane, czy też mają jedynie charakter deklaracyjny. Gdy trzy lata temu pytaliśmy o te kwestie, odsetki kształtowały się na bardzo zbliżonym poziomie. Podobnie jak w tym roku, ogromna większość respondentów nie zamierzała szczepić się przeciw grypie.

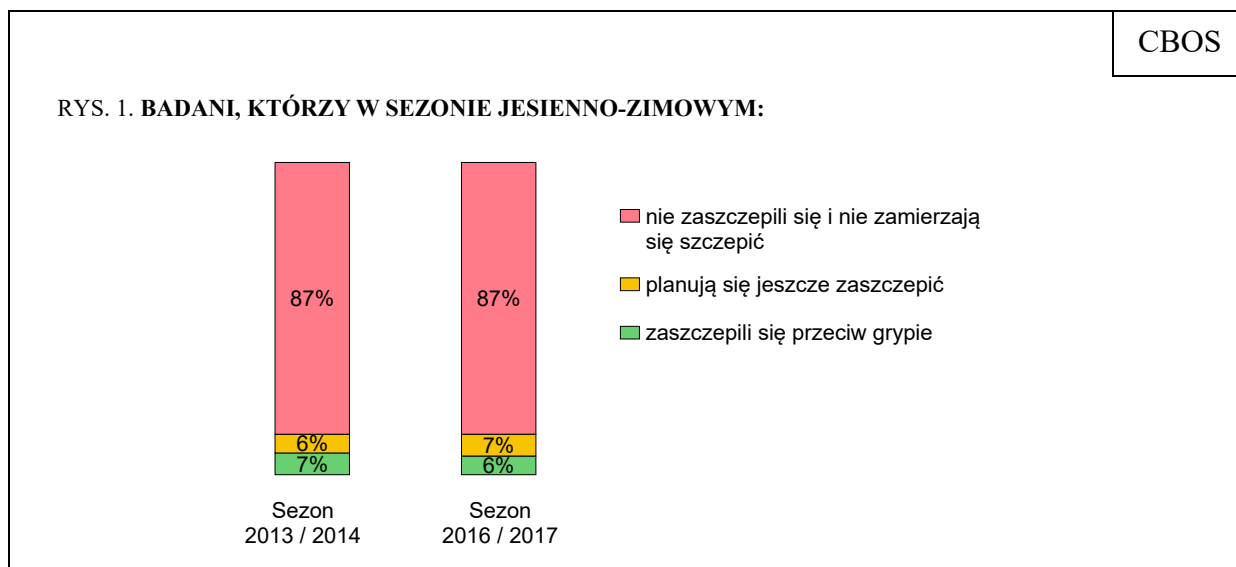
¹ <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,409155,eksperci-rekordowa-liczba-zakazen-grypa-w-sezonie-20152016-w-polsce.html>

² http://gis.gov.pl/images/ep/choroby_zaka%C5%BAnie/informacja_dotycz%C4%85ca_sezonu_grypowego_2016_2017.pdf

³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (318) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 4–13 listopada 2016 roku na liczącej 1019 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

⁴ IMM: Monitoring internetu i mediów społecznościowych, 1 września – 20 listopada 2016 roku. Monitorowano temat szczepień przeciw grypie oraz skargi na złe samopoczucie związane z grypą.#

Respondenci, którzy w tym sezonie już zaszczepili się przeciw grypie, to najczęściej mieszkańcy dużych i największych miast (odpowiednio 11% i 10%), ankietowani z gospodarstw o dochodach *per capita* wynoszących co najmniej 2000 zł (10%) oraz osoby w wieku 65 lat i więcej (10%).

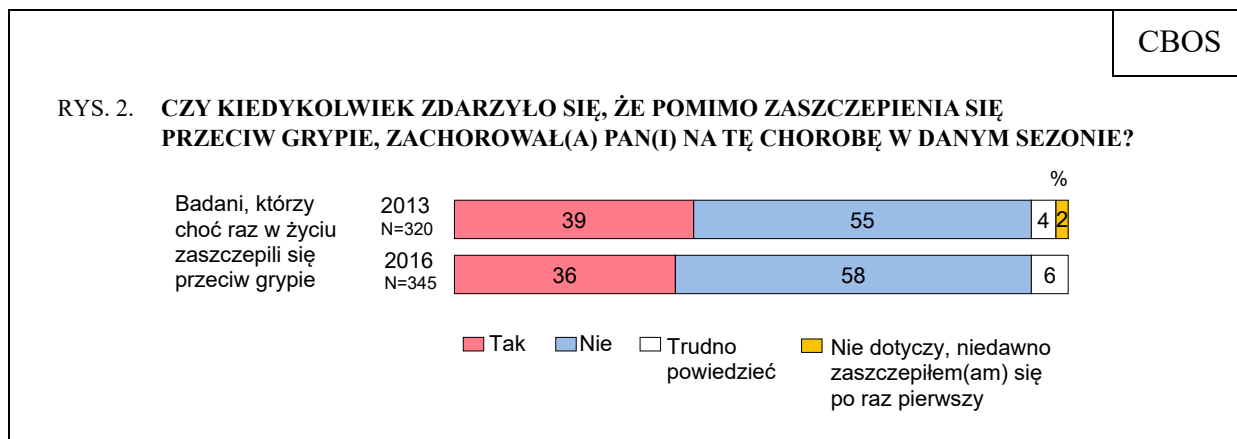

Niezależnie od szczepień w obecnym sezonie jesienno-zimowym, zapytaliśmy badanych, czy kiedykolwiek w życiu zaszczepili się przeciw grypie. Z deklaracji ankietowanych wynika, że co trzeci z nich (34%) przynajmniej raz w życiu zaczął się przeciw grypie. Częściej niż pozostali szczepili się najmłodsi respondenci – w wieku 18–24 lata (51%), mieszkańcy największych ponadpółmilionowych miast (51%), badani z gospodarstw domowych o dochodach wynoszących co najmniej 2000 zł na osobę (45%). Częściej byli to mężczyźni niż kobiety (40% wobec 28%).

CZY SZCZEPIONKI PRZECIW GRYPIE SĄ SKUTECZNE?

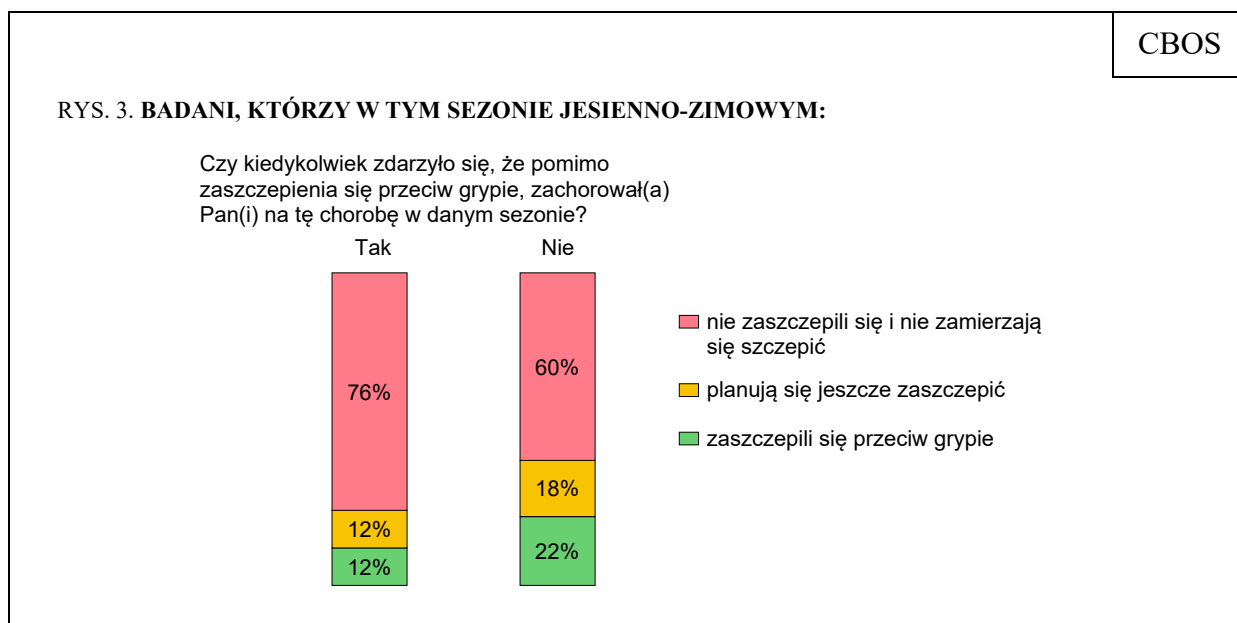
Badanych, którzy choć raz w życiu zaczęli się przeciw grypie, zapytaliśmy, czy kiedykolwiek zdarzyło im się, że pomimo zaszczepienia się zachorowali na tę chorobę w danym sezonie. Ponad jedna trzecia ankietowanych (36%, o 3 punkty procentowe mniej niż w 2013 r.), którzy zaszczepili się przeciw grypie, deklaruje, że zdarzyła im się taka sytuacja. Analizując te dane pamiętać należy, że są to jedynie deklaracje badanych, którzy mogą mylić grypę ze zwykłym przeziębieniem bądź też z innymi chorobami.

#

Respondenci, którzy uważają, że pomimo zaszczepienia się przeciw grypie zachorowali na tę chorobę, są mniej skłonni szczepić się po raz kolejny. Odsetek decydujących się na szczepienie jest w tej grupie wyraźnie mniejszy niż wśród ankietowanych, którzy nie mieli takich doświadczeń.

Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że odsetek szczepiących się wśród tych, którzy powinni czuć się zniechęceni do tej formy uodparniania – gdyż zachorowali na grypę pomimo zaszczepienia się – jest wyższy niż wśród ogółu badanych (12% tych, którzy już się zaszczepili – wobec 6% wśród ogółu badanych oraz 12% tych, którzy jeszcze planują się zaszczepić – wobec 7% wśród ogółu).

#

CO ZNIECHĘCA POLAKÓW DO SZCZEPIEŃ?

Do najczęściej wymienianych powodów nieszczepienia się przeciw grypie zaliczyć należy przekonanie, że ta forma uodparniania jest niezbyt skuteczna (29%) – taką przyczynę wymienia większość ankietowanych, którym zdarzyło się zachorować pomimo zaszczepienia się (56%). Tą argumentacją ponadprzeciętnie często posługują się absolwenci wyższych uczelni (37%), mieszkańcy największych miast liczących 500 tys. i więcej ludności (35%), respondenci mieszkający w małych miastach – do 20 tys. mieszkańców (33%), badani w wieku 45–54 lata (39%), częściej kobiety niż mężczyźni (32% wobec 24%).

Porównywalnie często wymienianym powodem nieszczepienia się jest przeświadczenie o małym prawdopodobieństwie zachorowania (28%). Tę przyczynę zaniechania szczepień częściej niż pozostali wymieniają najmłodszy respondenci – w wieku 18–24 lata (38%), osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (41%), badani z małych miast, liczących do 20 tys. mieszkańców (35%), oraz mieszkańcy wsi (31%), częściej mężczyźni niż kobiety (32% wobec 25%).

Kolejnym, trzecim pod względem częstości wskazań, powodem, dla którego badani nie szczepią się przeciw grypie, są obawy związane z powikłaniami po szczepionce (20%). To uzasadnienie relatywnie częściej podawane jest przez absolwentów wyższych uczelni (25%), mieszkańców dużych (24%) i największych miast (26%), respondentów w wieku 45–54 lata (29%), częściej przez kobiety niż przez mężczyzn (23% wobec 16%).

Pozostałe przyczyny wymieniane są znacznie rzadziej. Co jedenasty nie szczepi się przeciw grypie z braku czasu (9%) i taka sama liczba ankietowanych jako przyczynę zaniechania szczepienia podaje niechęć wobec zastrzyków i igieł (9%). Relatywnie niewielu nie decyduje się na tę formę profilaktyki, gdyż uważa, że grypa nie jest groźną chorobą (7%), bądź też ze względu na przeciwwskazania wynikające z ich stanu zdrowia (6%). Nieliczni nie szczepią się ze względów finansowych, z powodu wysokiej ceny szczepionki (2%). Sporadycznie wymieniane są inne uzasadnienia (łącznie 4%), wśród których pojawiają się odpowiedzi nawiązujące do naturalnych metod profilaktyki.

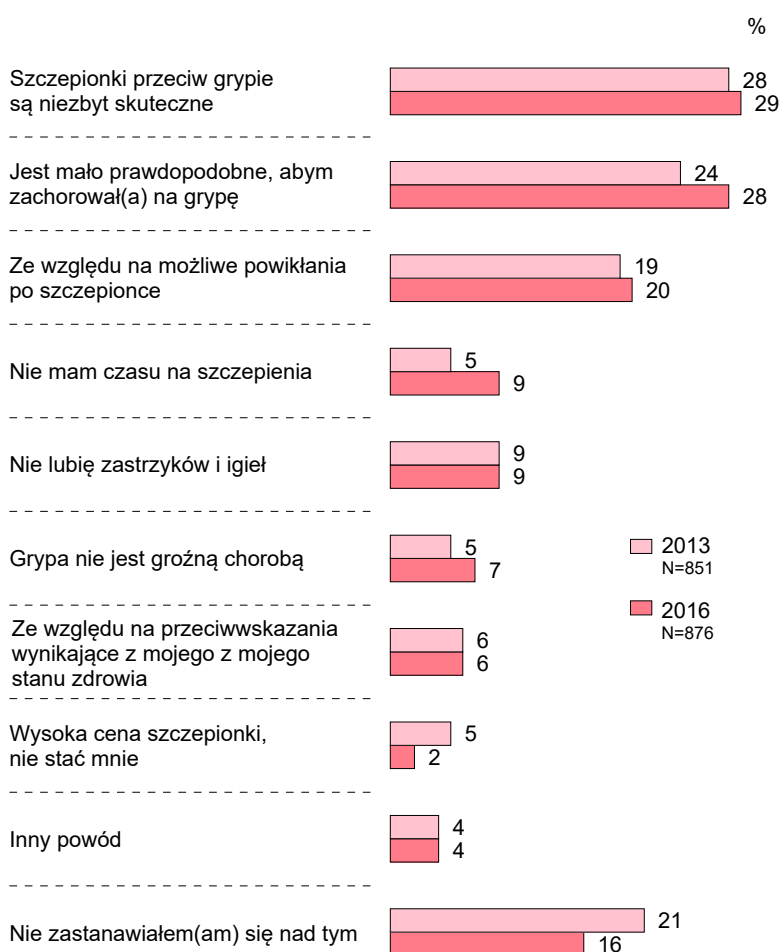
Stosunkowo liczna grupa badanych (16%) nie szczepi się, gdyż w ogóle nie rozważała takiej możliwości, nie zastanawiała się nad tym. Częściej niż pozostali odpowiedź tę wybierają najmłodszy i najstarszy respondenci (wśród ankietowanych w wieku 18–24 lata – 21%, wśród ankietowanych mających 55 lat i więcej – 20%), badani z miast liczących od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców (21%), osoby z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (20%).

W roku 2013 roku, gdy pytaliśmy o powody niezszyczenia się przeciw grypie, badani również najczęściej mówili o niewystarczającej skuteczności szczepień oraz o małym prawdopodobieństwie zachorowania. W dalszej zaś kolejności, podobnie jak w tym roku, do szczepień przeciw grypie zniechęcały ich możliwe powikłania. Zarówno trzy lata temu, jak i w tym roku relatywnie duża grupa ankietowanych nie podała konkretnego powodu, gdyż w ogóle się nad tym nie zastanawiała.

CBOS

RYS. 4. DLACZEGO NIE ZAMIERZA PAN(I) ZASZCZEPIĆ SIĘ PRZECIW GRYPIE?

Badani, którzy nie zamierzają zaszczepić się przeciw grypie w tym sezonie

CO SKŁANIA POLAKÓW DO SZCZEPIEŃ PRZECIW GRYPIE?

Badanych, którzy zdecydowali się w tym sezonie jesienno-zimowym zaszczepić przeciw grypie, zapytaliśmy, dlaczego podjęli taką decyzję. Ankietowani najczęściej w tym kontekście mówią, że szczepią się, gdyż grypa to poważna choroba i obawiają się jej powikłań (43%), a z analizy zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika, że częściej niż pozostali takie obawy formułują najstarsi badani – w wieku 65 lat i więcej (62%).

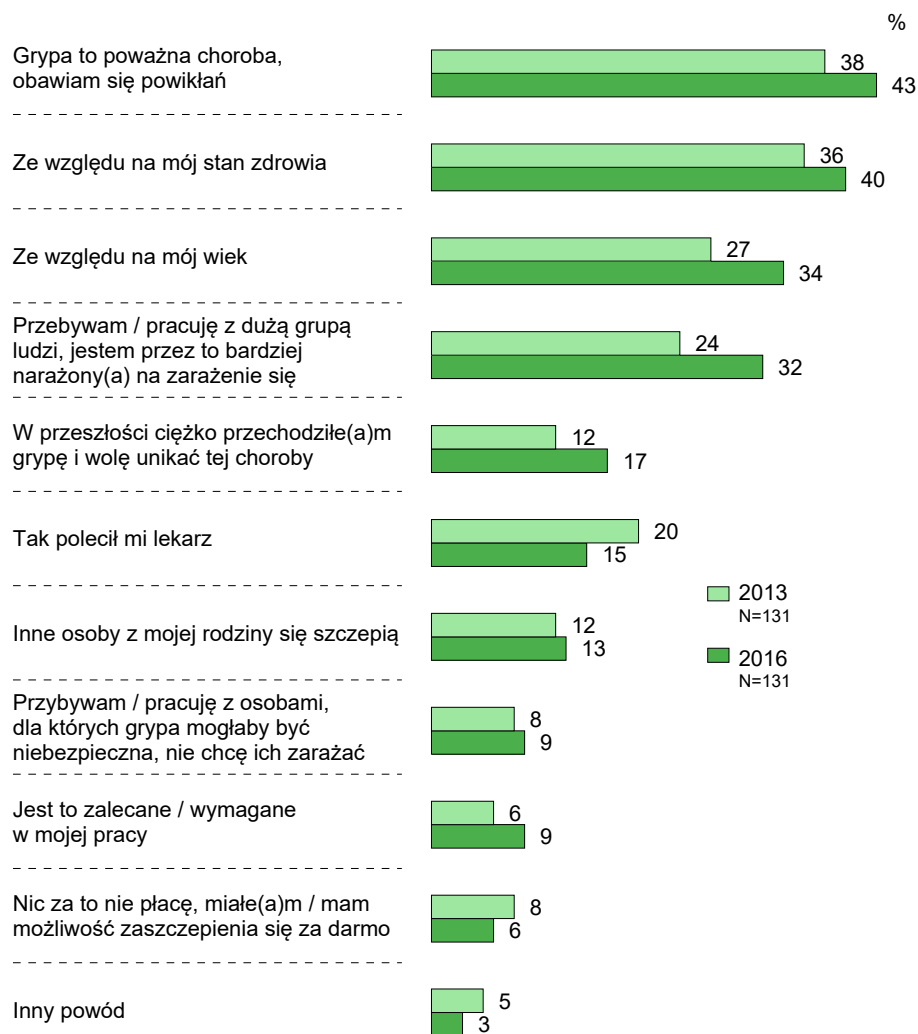
Niewiele rzadziej respondenci decydują się na tę formę profilaktyki ze względu na swój stan zdrowia (40%). Mniej więcej co trzeci spośród nich zdecydował się zaszczepić dlatego, że przebywa lub pracuje z dużą grupą ludzi (32%) i jest przez to bardziej narażony na zarażenie, bądź też ze względu na swój wiek (34%). Warto zaznaczyć, że ten ostatni powód wymienia większość respondentów powyżej 55 roku życia decydujących się na szczepienie – 52% badanych w wieku 55–64 lata i 62% – w wieku 65 lat i więcej.

Co szósty korzystający z tej formy profilaktyki szczepi się, gdyż w przeszłości ciężko przechodził grypę (17%), a niewiele mniej dlatego, że tak polecił im lekarz (15%), bądź też dlatego, że inne osoby z rodziny się szczepią (13%). Co jedenasty badany szczepi się, gdyż jest to zalecane w jego pracy (9%), dla takiej samej liczby ankietowanych motywacją do tej formy profilaktyki stanowi fakt, że przebywają lub pracują z osobami, dla których grypa mogłaby być niebezpieczna – np. z dziećmi, osobami starszymi, przewlekle chorymi, kobietami w ciąży – i nie chcą ich zarażać (9%). Stosunkowo niewielu decyduje się na ten rodzaj uodpornienia, gdyż ma możliwość zaszczepienia się za darmo (6%). Bardzo rzadko podawane są inne powody – łącznie 3%.

Trzy lata temu, gdy pytaliśmy badanych, co ich skłania do szczepień przeciw grypie, wśród najczęściej wymienianych powodów również znalazły się obawy przed powikłaniami po tej chorobie oraz uzasadnienia związane z własnym stanem zdrowia. Podobnie jak w tym roku, respondenci stosunkowo często mówili, że zdecydowali się na szczepienie ze względu na swój wiek bądź też dlatego, że przebywają lub pracują z dużą grupą ludzi i są bardziej narażeni na zarażenie się.

RYS. 5. DLACZEGO ZDECYDOWAŁ(A) SIĘ PAN(I) ZASZCZEPIĆ PRZECIW GRYPIE?

Badani, którzy zaszczepili się w tym sezonie przeciw grypie, oraz ci, którzy zamierzają się zaszczepić jeszcze w tym sezonie

INTERNET DYSKUTUJE O SZCZEPIENIACH PRZECIW GRYPIE⁵

Z badań internetowych wypowiedzi, prowadzonych od 2014 roku, wynika, że liczba zamieszczanych w mediach społecznościowych skarg na złe samopoczucie jest wprost proporcjonalna do liczby zachorowań lub podejrzeń zachorowań na grypę notowanych przez Państwowy Zakład Higieny.

⁵ Autorem analizy jest Łukasz Jadaś, ekspert ds. badań internetu i mediów społecznościowych.

Pomimo dużej liczby zachorowań na grypę, **Polacy w internetowych dyskusjach stosunkowo rzadko poruszają temat szczepień przeciw tej chorobie.** Z analizy IMM wynika, że od początku września do 20 listopada br. w mediach społecznościowych Polacy zainicjowali i wzięli udział w ponad 3,5 tys. dyskusji na ten temat. W tym samym czasie informacjami o złym stanie zdrowia i samopoczucia związanego z typowymi jesienno-zimowymi dolegliwościami dzielili się aż 55 tys. razy. Jesienią najczęściej narzekamy na katar (5,8 tys. deklaracji), ból gardła (4,4 tys.) i kaszel (1,1 tys.).

Głównym miejscem rozmów o szczepieniach przeciw grypie jest Facebook i Twitter. Popularne są także fora dyskusyjne oraz sekcje komentarzy w portalach i serwisach internetowych. O szczepionkach przeciw grypie portale internetowe pisały od 1 września do 20 listopada 2016 roku 570 razy. Temat najczęściej pojawiał się w serwisach RynekSeniora.pl, NaszeMiasto.pl i RynekAptek.pl.

Z analizy wydzwiku wypowiedzi w sieci wynika, że **22,4% internetowych komentatorów wypowiada się przychylnie na temat szczepień (np. chwali skutki szczepień lub wiąże je z dobrym stanem zdrowia), a 30,9% – krytykuje je,** tj. wyraża opinie o nieskuteczności bądź wręcz szkodliwości szczepień, natomiast 46,7% komentarzy na temat szczepień przeciw grypie ma charakter neutralny – nie zawiera oceny.

Dziennikarze w portalach internetowych w artykułach na temat szczepień częściej niż internauci oceniali je pozytywnie: 63,2% tekstów zawiera słowa i zwroty o wydzwiku pozytywnym, 3,2% – negatywnym, a 33,7% – neutralnym.

Szczyt publikacji na temat szczepień przeciw grypie przypadł na przełom września i października. Internauci masowo udostępniali wtedy wpis na jednym z blogów, w którym autor informował o przypadkach powikłań lub podejrzeń powikłań u osób, które przyjęły szczepionkę przeciw grypie w kilku europejskich krajach.

Biorąc pod uwagę analizę komentarzy, a także ich zasięg (liczony liczbą fanów i obserwatorów autorów), można stwierdzić, że **na negatywne opinie o szczepionkach najłatwiej trafić jest na Facebooku, Twitterze i w komentarzach pod artykułami w portalu Onet.pl. Najbardziej pozytywnie mówi się o nich na Twitterze.**

Codziennie Polacy zamieszczają w mediach społecznościowych kilka tysięcy pytań dotyczących każdej dziedziny życia, a wśród nich są także pytania odnoszące się do szczepień przeciw grypie. W porównaniu z innymi zagadnieniami jest ich jednak niewiele. **Od 1 września do 20 listopada br. Polacy w ogólnodostępnych wpisach pytali o te szczepienia zaledwie 64 razy. Dla porównania, próśb o pomoc w doborze nowego smartfona**

pojawiło się w tym czasie blisko 4 tysiące. Polakom pytającym o szczepionki najczęściej chodziło o zasadność zaszczepienia – siebie lub osoby bliskiej – przeciw grypie.

W badanym okresie Polaków najbardziej angażowały treści o charakterze krytycznym wobec szczepień. Pięć publikacji, które w tym czasie wywołały najwięcej interakcji (polubień, reakcji, udostępnień i komentarzy), to wpisy ostro krytykujące i sprzeciwiające się szczepieniom, a niektóre z nich wręcz ocierały się o teorie spiskowe.

W ciągu ostatnich trzech lat nastawienie wobec szczepień przeciw grypie nie zmieniło się znacząco. Nadal relatywnie niewielu ankietowanych decyduje się na tę formę profilaktyki. Jednocześnie co trzeci badany deklaruje, że przynajmniej raz w życiu zaszczepił się przeciw grypie. Spora część tej grupy kwestionuje skuteczność takiej metody uodparniania, twierdząc, że szczepienie przeciw grypie nie zabezpieczyło ich przed chorobą w danym sezonie. Interpretując te wyniki należy pamiętać, że respondenci mogą mylić grypę ze zwykłym przeziębieniem lub z innymi chorobami. Niemniej jednak przekonania takie wpływają na postrzeganie i społeczną ocenę skuteczności szczepień. Podobnie jak przed trzema laty, w największym stopniu do tej formy profilaktyki zniechęca ankietowanych przekonanie o niskiej skuteczności szczepień oraz przeświadczenie o niewielkim prawdopodobieństwie zachorowania na grypę, a w dalszej kolejności obawy przed możliwymi powikłaniami.

Z analizy wypowiedzi internetowych na temat szczepień przeciw grypie wynika, że trochę częściej miały one wydźwięk negatywny niż pozytywny, najczęściej zaś – neutralny. Natomiast dziennikarze, w portalach internetowych, w artykułach na temat szczepień, częściej niż internauci oceniali je przychylnie i formułowane przez nich wypowiedzi na ten temat miały przeważnie wydźwięk pozytywny.

#

Opracowali

Małgorzata OMYŁA-RUDZKA

i Łukasz JADAŚ